

средствами українського мови Аналізуються українські переклади А. Скалевської, Н. Бессонової, а також пропонується власний варіант перекладу верлібра Джона Ешбері "Ця кімната".

Ключові слова: американська експериментальна поезія, верлібр, індивідуальний стиль, перекладескі трансформації.

Remenyuk Y., stud.,

Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

JOHN ASHBERY'S EXPERIMENTAL VERS LIBRE IN UKRAINIAN TRANSLATIONS

The article deals with the problem of adequate translation of American experimental poetry by means of the Ukrainian language. The study analyzes Ukrainian translations, rendered by A. Skalevska, N. Bessonova and offers our own translation of John Ashbery's vers libre "This room".

Key words: American experimental poetry, free verse, individual style, translation transformations.

УДК 811.221:81'42=111

Рижикова М. Д., викл.,

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ОСОБЛИВОСТІ ЛАУДАЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ ЮВІЛЕЙНИХ ПРОМОВАХ

У статті здійснено лінгвістичний аналіз ювілейної промови як жанру лаудативного дискурсу, описано дискурсивні та прагматичні особливості таких промов. Розглянуто мовні (лексичні, морфологічні, синтаксичні, риторичні) засоби висловлення похвали в ювілейних промовах.

Ключові слова: лаудація, лаудативний дискурс, ювілейна промова, мовні засоби.

Актуальність дослідження зумовлена загальною тенденцією сучасної лінгвістики до вивчення дискурсу в тісному зв'язку з комунікацією, а також недостатнім висвітленням лінгвістичних особливостей висловлення лаудації в різних жанрах лаудативного дискурсу, зокрема в ювілейній промові.

Мета роботи – визначити та описати мовні засоби лаудації в англomовній ювілейній промові як жанрі лаудативного дискурсу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше на англomовному матеріалі розглянуто лінгвістичні засоби лаудації в ювілейних промовах.

Матеріалом дослідження стали 100 ювілейних промов (137 умовних друкованих сторінок), відібраних методом суцільної вибірки з британських і американських електронних видань 2000-2010 років.

Предметом дослідження є сучасний англomовний лаудативний дискурс, його **об'єктом** – лексичні, морфологічні, стилістичні та риторичні засоби ювілейної промови як жанру лаудативного дискурсу.

Ювілейні промови – це промови, які виголошуються на честь ювілею до дня народження, весілля або іншої важливої події, з моменту якої минуло 25 або 50 років [8]. У таких промовах висловлюються вітання та похвала певній людині або події, тому за комунікативною метою ювілейні промови є жанром лаудативного дискурсу [3]. Лаудація в таких промовах є ритуальною, оскільки виголошується на честь конкретної події, офіційною або неофіційною в залежності від формальності тієї обстановки, у якій вона виголошується, широко або нешироко, експліцитною, прямою, підготовленою або непідготовленою.

Ювілейна промова розглядається як комунікація, учасниками якої є мовець – той, хто виголошує промову, та адресат, до якого звертається мовець. Такі промови можна умовно поділити на два типи: ті, у яких ювіляр є мовцем (надалі "промова ювіляра"), та ті, в яких він/ вона є адресатом (надалі "промова на честь ювіляра"). Реципієнтом у промовах ювіляра є всі присутні – колеги, родичі, друзі. Ці два різновиди ювілейної промови відрізняються також комунікативною метою. Головною комунікативною метою промови ювіляра є висловлення вдячності адресатам за підтримку в житті або роботі, дружню відданість та любов. Висловлення лаудації є другорядною комунікативною метою таких промов; вона імпліцитна й полягає у вираженні вдячності.

У промовах на честь ювіляра мовець, яким є колега, друг або родич, звертається до об'єкта промови – ювіляра з метою висловлення йому/ їй похвали та вітань, тобто висловлення лаудації є основною комунікативною метою. Адресатом у такому випадку

виступає не лише ювіляр, а також всі присутні люди, оскільки ювілейна промова виголошується публічно.

У залежності від того, якою комунікативною метою є лаудація – основною або другорядною, надалі розглядатимуться мовні засоби висловлення експліцитної та імпліцитної лаудації відповідно. Лаудація, як вище зазначалося, є експліцитною у промовах на честь ювіляра та імпліцитною – у промовах ювіляра.

Для досягнення основної комунікативної мети мовець використовує інформативно-аргументативну стратегію, яка реалізується тактикою передачі інформації (наприклад, за допомогою складних речень та емпатичної конструкції: "He can hear the voices of multiethnic America, he cares for the future of American democratic values, and he can restore America's positive image on the global political arena, He is the president who is entrusted with the task of remaking 'one nation, one people'"), стратегією похвали, яка реалізується тактикою повідомлення похвальної інформації (наприклад, за допомогою епітетів та стилістичного прийому протиставлення, що посилює прагматичний ефект похвали: "Francesco was not only head boy, head of the Cadet Force a talented and popular pupil – he also showed surprising skills in technical drawing and later dishing out punishments to his friend for walking on the Chapel Lawns!"), та повторів експресивних іменників з позитивною оцінкою: "Our director Marc Forster, you're a genius. You're a genius"), тактику оцінки поведінки та ставлення (наприклад, за допомогою епітетів: "Let us also remember and pray for those people who made an invaluable contribution in his life to be what he is today especially his parents and the school in particular"), тактику позитивного позиціювання та згадування колишніх заслуг (наприклад, за допомогою вживання означеного артикля замість неозначеного, теперішнього завершеного часу, який вказує на результат, завершеність певної дії: "He is the hope of many other ethnic groups because he has demonstrated that even the highest post in the country may be held irrespective of race and ethnicity").

Ювілейні промови є тематично зумовленими, оскільки передбачають розповідь про досягнення в житті та діяльності, професійні та особисті якості людини.

За дискурсивною характеристикою ювілейні промови є наративом, оскільки характеризуються певною структурою та використанням відповідних мовних засобів: складних речень та синтаксичних

конструкцій, форм минулого часу дієслів для розповіді про досягнення, життя та особисті якості людини та пасивного стану для привернення уваги до об'єкту похвали. Зав'язкою промов є визначення події, з нагоди якої вона виголошується, та, якщо не сам ювіляр виголошує промову, обов'язкове згадування, ким мовець доводиться ювілярові, наприклад: *"Dear family and friends! I am happy to see all of you here today. I want to thank you all for coming here. Today is an outstanding event. It is the "25th" birthday of my darling mother"*. Надалі висловлюється вдячність за підтримку або професійний внесок та хваляться особисті та професійні якості, наприклад, за допомогою епітетів ("*He is energetic, resolute, and trustworthy*") та метафори ("*He is rightly called 'generational tsunami'*"). Кульмінацією ювілейної промови є "підбивання підсумків", тобто зазначення, чого досяг ювіляр. Розв'язкою є висловлення сподівання стосовно майбутніх успіхів ювіляра (наприклад, за допомогою вживання майбутнього невизначеного часу для висловлення обіцянки та дієслів з семантикою впевненості: *"I am quite convinced that he is leaving his footprints in the sands of time and he'll be remembered always"*).

У промовах на честь ювіляра мовець хвалить його / її професійні або особисті якості в залежності від того, на честь якої події виголошується промова – день народження, весілля або професійної діяльності. Найпоширенішими засобами висловлення лаудації у промовах на честь ювіляра є епітети, метафора, оцінні дієслова та протиставлення.

За допомогою епітетів мовець хвалить лідерські якості (наприклад, *"He has great leadership qualities"*), прагнення людини бути корисною в багатьох сферах (наприклад: *"50 years are a very, very long period. Life must have been surely tough those days and yet, worked his way through. But his untiring quest for serving in various capacities is quite amazing"*), здатність людини здійснювати емоційну підтримку (також за допомогою інфінітивних конструкцій, наприклад: *"When his team is beaten you can always rely on John to lift spirits. He is very positive and upbeat"*), чесність та порядність (також за допомогою посилюючого прислівника "so" та лексики з семантикою чесності, наприклад: *"And her values are so strong. She always does the right thing. That's one thing that you can count on. She'll never lie to you. She tells it like it is"*), оптимізм і співчуття до інших (наприклад, *"Through all of these magical milestones Mary has remained positive and sympathetic"*), почуття

гумору (наприклад, *"More than anything else John has a wonderful sense of humour"*, а також за допомогою оцінних дієслів, наприклад: *"In the changing rooms he is always the one to make the rest of the team laugh"*). Епітети використовуються для похвали професійній діяльності мовця, наприклад: *"It has been a pretty remarkable fifty years by any standards. There have been ups and downs, but anyone who can remember what things were like after those ten long years of service as a Principal of this institute, appreciates what immense changes have been achieved since then. This is only one example of the many. He has contributed to the growth of each institution in his own capacity".* У цьому прикладі за допомогою оцінного дієслова ("appreciate") мовець також вказує на значення професійного внеска ювіляра, а вживання теперішнього завершеного часу ("have been achieved, has contributed") відзначає важливість його професійних досягнень. Лаудація також висловлюється у випадках, коли мовець згадує думки про ювіляра інших людей. Це захоплення та любов виражається також за допомогою епітетів та, крім того, лексики (іменників та дієслів) з відповідною семантикою, наприклад: *"The amount of love and admiration this person draws from teachers, students, coworkers, friends etc., is overwhelming and I am really moved".*

Мовець використовує метафору для висловлення похвали готовності ювіляра допомагати іншим (наприклад, *"Natalie has always been – and is – a good mixer ready to listen to a problem and offer some advice"*), енергійності (наприклад, *"I have known Natalie since our freshman times in Glasgow University and it is a pleasure for me to note that she hasn't changed a bit in five years, and is still a cheerful energizer of all our student (now graduate) parties and the soul of the company"*), любові до життя та оптимізму (наприклад, *"She embodies a passion and zest for life that is infectious and we have all shared in these moments – they have been magical and many and everyday!"*), а також вмінню знаходити спільну мову, незважаючи на відмінності (наприклад, *"We are celebrating how two totally different people became a unit while still retaining their individuality. We are definitely celebrating the attraction of opposites"*).

За допомогою протиставлення мовець хвалить силу характеру ювіляра (наприклад, *"After the twins came and I had to work loses to take care of them, you picked up a second job so that we would have enough money to get by. I don't know how you did it those days when*

you had to wake up at five in the morning and didn't drag yourself back into the house until ten o'clock that night. You were exhausted, but never failed to give me a kiss, and talk with me about my day. Sometimes you would fall asleep while I was talking, but I knew you would hear me so I could continue to talk to you"), його/ її спроможності допомогти іншим (наприклад, "When I think about stopping work, when the car breaks down, when life throws me a curve ball, I think about those nights when you would drag your tired body into the house but never cared about yourself, and instead turned the focus and your attention on me and my day"), а також – у весільних ювілейних промовах – довге шлюбне життя, взаєморозуміння та підтримку за допомогою протиставлення (наприклад, "Their marriage has had its trials and tribulations of course. It has also had its golden moments. There have been births and birthdays. There have been triumphs and disasters but over all the years John and Mary clung together and survived it all. I have no doubt but that they have cried and wiped each others' tears").

Як видно з прикладів, наведених вище, мовець часто використовує декілька лінгвістичних засобів водночас для висловлення похвали тому ж самому об'єкту лаудції. Так, якщо ювіляр позитивно впливає на життя інших (наприклад, у подружньому житті намагається зробити щасливим свою "другу половинку"), похвала висловлюється за допомогою епітетів ("wonderful") та метафори ("brightened my life"), перебільшення ("words cannot describe"), наприклад: "You have made my life simply wonderful. I want you to know how happy you have made me, but words cannot describe it. You've brightened by life in large ways and small. Having you wake up next to me for the past fifty years, knowing that you're there for me through thick and thin has made life worth living", а також прозопеї та ступенів порівняння прикметників, наприклад: "Her strength, her tenacity has made me a better man". Для похвали ювіляра використовуються епітети (наприклад, "But first and foremost, Natalie is an amazing person, and on her birthday I'd like to wish her simple human happiness", "Mary and John are very special people"), порівняння (наприклад, "People like John are rare these days and that's why we are making a fuss of him tonight") та ступені порівняння прикметників (наприклад: "In fact they are wonderful parents, marvellous family members and the best friends anyone could have", "She's got one of the greatest personalities of anyone I've ever met"). Його / її талановитість та служіння громаді відзначається за

допомогою епітетів (наприклад, "She's an amazing musician and she has given so much to this community"), повтора (наприклад: "She's so talented... She's such a talent") та посилюючих прислівників (наприклад: "She's so talented. She started the Children's Music Association and she just works tirelessly teaching children piano and guitar. She's such a talent"). Лаудація також висловлюється умінню дружити, наприклад, за допомогою епітетів ("I know that my mother is a true friend. She is responsive and open; she will be glad to help you if it is in her power. Her devotion to other people is outstanding. She increases her joy by giving it"), оцінних дієслів ("Well, I see that my mother has made a lot of friends. And family is also big enough! This is not surprise for me, because mother always attracts people who want to be near her") та перифрази ("They are generous to a fault and they have an open door policy when it comes to family and friends"). Любов та повага до ювіляра з боку інших людей передається також за допомогою епітетів (наприклад, "You just mention her name and words that people use to associate with her are loving, generous, kind and would give you the shirt off her back"), оцінних дієслів (наприклад: "Everybody in this town loves her"), протиставлення та метафори (наприклад: "He may never win an Olympic medal but he has won many hearts").

Слід також відзначити використання інших лінгвістичних засобів для висловлення лаудації у промові на честь ювіляра.

Перифраза використовується, щоб вказати на те, що ювіляр є вчителем "від Бога", наприклад: "I am more than conscious at the moment of the importance of celebration. A celebration that calls us all to rejoice over the marvelous deeds worked by God through this simple, humble and dedicated teacher. God has purpose for all of us and here we see someone who completely cooperated with God and put all his trust in Him". У цьому випадку мовець також використовує епітети ("marvelous, humble, simple, dedicated") для висловлення похвали професійним якостям ювіляра. Прикметники з відповідною семантикою (наприклад: "I am proud of you, my dear mother") є засобом лаудації почуттю гордості за ювіляра.

Лаудація як другорядна комунікативна мета реалізується за допомогою різних лінгвістичних засобів. Мовець хвалить членів своєї родини, дякуючи їм за їхню підтримку протягом життя або кар'єрного зросту, за те, що були натхненням для нього / неї, при цьому використовуючи ю епітети (наприклад, "The Duke of

Edinburgh has made an invaluable contribution to my life over these past fifty years", "Reggie, you've been a huge inspiration to me throughout our marriage"), повтор (наприклад: "Even when times were band, you always stayed positive. When Emily was born and had to stay in the intensive care unit for several months, you always tried to stay positive for me. It if wasn't for you, I would have completely fallen apart those months"), порівняння (наприклад: "I take this opportunity to mention the strength I draw from my own family. The Duke of Edinburgh has made an invaluable contribution to my life over these past fifty years, as he has to so many charities and organisations with which he has been involved"), складні речення, прикметники та дієприкметники з оцінною семантикою (наприклад: "At such a time it is a great help to know that there are multitudes of friends all round the world who are thinking of me and who wish me well. I am grateful and I am deeply moved"), оцінні дієслова (наприклад: "You've inspired me to be a hard worker").

Дослідження ювілейних промов дозволяє зробити такі висновки. За комунікативною метою мовця (висловлення похвали комусь або чомусь) ювілейна промова є жанром лаудативного дискурсу. Мовцем є колега, родич, друзі або власне ювіляр. Реципієнтами є всі присутні. Висловлення лаудації є основною іллокутивною метою у промовах на честь ювіляра та другорядною – у промовах самого ювіляра. У останніх первинною (основною) метою є висловлення вдячності адресатам за підтримку.

Комунікативна мета реалізується за допомогою використання тактик передачі похвальної інформації, оцінки поведінки та ставлення, позитивного позиціонування та апеляції до заслуг. Лаудація висловлюється професійним та особистим якість об'єкта похвали. У промовах на честь ювіляра похвала висловлюється за допомогою метафори, перифрази, протиставлення, перебільшення, ступенів порівняння прикметників, інфінітивних конструкцій, посилюючих прислівників, оцінної лексики (іменників, прислівників та прикметників). Лаудація у промовах ювіляра виражається за допомогою оцінних прикметників та дієприкметників. Епітети, повтори, порівняння та оцінні дієслова використовуються для висловлення лаудації як у промовах ювіляра, так і в промовах на честь нього / неї.

Напрямами подальших досліджень може бути визначення впливу соціолінгвістичних чинників (наприклад, віку, гендеру, професійного статусу тощо) на вибір мовних засобів вираження лаудації в ювілейних промовах, а також визначення комунікативних стратегій та тактик, що використовуються у таких промовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бахтин М. М.* Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М.: Иск-ва, 1979. – С. 237-289.
2. *Карасик В. И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2004. – 390с.
3. *Основні жанрові форми втілення сучасного англомовного лаудативного дискурсу* // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / Вип. 18 / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К.: Логос, 2010. – 510с. –Бібліограф. в кінці ст. – С. 346-356.
4. *Почепцов Г. Г.* Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: "Рефл – бук", К.: "Ваклер". – 2006. – 656 с.
5. *Яшенкова О. В.* Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник / О. В. Яшенкова. – К.: Академія, 2010. – 312 с.
6. *Brody, M.* Manly Writing: Gender, Rhetoric, and the Rise of Composition / Miriam Brody, ed. – Southern Illinois University Press, 1993.
7. *Gumperz J.J.* Discourse Strategies / John J. Gumperz. – Cambridge : Cambridge University Press, 1982. – 225 p.
8. *Roget's II: The New Thesaurus, Third Edition*//<http://www.ask.com/reference/thesaurus/roget/11363/laudation>
9. *Yule, George.* Pragmatics / George Yule. – Oxford University Press, 1996. – 138p.

Стаття надійшла до редакції 19.04.13

Рыжикова М. Д., препод.,
Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского,
Симферополь

ОСОБЕННОСТИ ЛАУДАЦИИ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ЮБИЛЕЙНЫХ РЕЧАХ

Статья посвящена лингвистическому анализу юбилейной речи как жанра лаудативного дискурса. Рассмотрены дискурсивные и прагматические особенности таких речей. Проанализированы

языковые (лексические, морфологические, синтаксические, риторические) средства выражения похвалы в юбилейных речах.

Ключевые слова: лаудация, лаудативный дискурс, юбилейная речь, языковые средства.

Ryzhikova M.D., teacher

V. I. Vernadsky Taurida national university, Simferopol

LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING LAUDATION IN ENGLISH JUBILEE SPEECHES

The focus of research is the jubilee speech as a genre of laudatory discourse. The paper examines linguistic (lexical, morphological, syntactic and rhetorical) means of expressing laudation in jubilee speeches, and analyzes their discursive and pragmatic characteristics.

Key words: laudation, laudatory discourse, jubilee speech, language means.

УДК 81'255.4=161.2:821.131.1-1

Романченко М.А., студ.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕЗІЇ ІТАЛІЙСЬКИХ ГЕРМЕТИКІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті висвітлюються особливості перекладацьких трансформацій (особливості ритмічного, фонологічного аспектів та рими) при перекладі віршів італійських поетів-герметиків українською мовою.

Ключові слова: трансформація, поезія, переклад, вірш, рима, ритм, фонологія, герметизм.

Поетична культура італійської нації є однією з найбагатших та найрозвинутіших у світі. Враховуючи певні історичні та політичні особливості розвитку нашої держави, до недавнього часу український читач, який не володіє італійською, не мав нагоди ознайомитися у повному обсязі з поетичним спадком Італії. На жаль, багато віршів італійських поетів ще залишаються неперекладеними українською, тому перебувають поза увагою українського читача. **Актуальність** цієї студії обумовлена